

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Libertatibvs Ecclesiae Gallicanae

Charlas, Antoine

Leodii, 1684

Cap. I. De Libris Illustrissimi Petri de Marca de Concordia Sacerdotii & Imperii, seu de Libertatibus Ecclesiae Gallicanae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38227

CAPUT PRIMUM.

*De Libris Illustrissimi Petri de Marca de Concordia Sa-
cerdotii & Imperii, seu de Libertatibus Ec-
clesiæ Gallicanæ.*

1. **C**ommota fuerat, non solum Roma, sed etiam Gal-
lia editis à Petro Puteano voluminibus, de quibus in
superiori libro disputatum est. Quo circa iussus est Illustris-
simus Petrus de Marca doctrinam illic contentam ita tem-
perare, ut schismatis quidem, cuius prænuncia videbantur
illa volumina, suspicionem amoveret; Libertates tamen Ec-
clesiæ Gallicanæ illæsas, integralque servaret. Munere sibi
demandato ad Regiorum Ministrorum voluntatem appositè,
sed non sine præiudicio Ecclesiæ, functus est. Cum enim
Aulæ industriâ esset instructus, ita res componere conatus
est, ut cuique parti satisfacisse videretur; licet revera unius
tantum causam egisset.

2. In quatuor libros opus suum distinxit; plures tamen
pollicitus, fortè cum animo standi promissis; fortè ut Ec-
clesiæ, si quatuor primis se læsam doleret, speraret postero-
ribus hanc sibi refarciendam injuriam, quod aliquoties infi-
nuat, & in libris ipsis, & in Apologiis suis. Quatuor illis,
quatuor alios addidit Stephanus Baluzius post mortem Auto-
ris, ab eo tamen, ut asserit, compositos, in quibus ita non
refarcitur, ut etiam augeatur damnum ab aliis illatum. Et
quantum ex postremis Marcæ operibus, sive manuscriptis,
sive etiam typis excusis conjicere licet, doctrinam in illis
contentam, antequam publici juris fierent, in aliquibus saltem
Capitibus immutaturus erat. Nec enim illi ipsi sunt, quos
promiserat; vel saltem non omnia continent, de quibus se
acturum sponderat.

3. In libro primo summi Pontificis Dignitatem, & auto-
ritatem plurimum commendat, & confirmat; ut statim Lector
arbitretur, cum non minus pro tuendis Sanctæ Sedis juribus,
quàm pro vindicandis Libertatibus Gallicanis certare. Sed
lectis

lectis libris sequentibus oritur suspicio, in primo ipsum benevolentiam captare voluisse, ut in aliis lædens minus offenderet; nam in eo etiam verba quædam Ecclesiæ minus æqua ab Autore de industria videntur interjecta, ut iis se tueri posset, si quando sibi posteriora prioribus contradicere objiceretur. In secundo libro Regiam Majestatem, & jurisdictionem, quantum Pontificiam in primo, & amplius extollit. Potest certe utraque potestas seorsim, cum utraque suprema sit, altera in spiritualibus; in temporalibus altera, usque ad Cælum evehi. Sed cum inter se comparantur, si aliò, quam ad veritatem, & justitiam respiciatur, difficillimum, imò impossibile est, quæcumque ars adhibeatur, injustitiæ notam, & alterutrius potestatis, ac forsan utriusque querelas effugere.

4. Quid enim, ut hæc tantum exempla proponamus, juvat autoritatem Romani Pontificis in condendis Legibus Ecclesiasticis, aut proferendis judiciis cap. 8. 9. & 10. lib. 1. tam solidis argumentis constituisse, quandoquidem capp. 15. 16. & 17. lib. 2. Autor probare contendit, leges illas non obligare in Gallia, nisi acceptentur; & expressè affirmat dicto cap. 16. num. 6. *Nihil obtrudendum esse fidelibus, quod eos offendere aliquo pacto possit; atque ad eam legem Ecclesiasticam minus commodam pro non scripta esse habendam?* In quo versabitur eximia illa summi Pontificis autoritas, si nullam habeant vim leges ejus, nisi acceptatæ fuerint, & si quæcumque minus commodæ sint, pro non scriptis habeantur? Certè quæ commodæ sunt, sine Papæ mandato, imò sæpè contra ipsius mandatum, aut prohibitionem usurpantur.

5. Caput 10. & 11. ejusdem libri 2. Ecclesiæ suam jurisdictionem asserere videtur, licet revera Regiam ultra debitos terminos proferat. Nam cap. 10. num. 8. insinuat confirmationem Principum vim obligandi Canonibus circa disciplinam editis conferre, licet num. 13. laudato Facundi Herimianensis loco, ubi de Marciano Imperatore dicitur; *Ob hoc itaque vir temperans, & suo contentus officio Ecclesiasticorum Canonum executor esse voluit, non conditor, non exactor: addat Marca; Hic est certus limes, quem Regia autoritati in his negotiis præfigere oportet, ne inconsultò trahamur ad eam adulationem, qua Principibus suis totius disciplina Ecclesiastica summam*

686 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
nam Græci deferebant. Verùm tamen quod generatim Ecclesiæ
concessisse videbatur, retractat cap. 11. num. 4. autoritate
Joannis Scholastici Patriarchæ Constantinopolitani. Et ejus-
dem cap. 11. num. 3. Constitutiones omnes Justiniani circa
res Ecclesiasticas defendit; quarum tamen multæ jurisdic-
tionem Ecclesiasticam imminuunt, & unam, scilicet *de prola-
tione verborum Consecrationis*, ipsemet Marca damnare coactus fue-
rat cap. 6. num. 6.

6. Cæterùm in prædicto cap. 11. num. 3. Bellarmini,
quem citat, circa impedimenta Matrimonii totam mentem
non exprimit. Silet enim Illustrissimum illum Cardinalem
docuisse, ut impedimenta à Constitutionibus Imperialibus
inducta Matrimonium dirimerent, necessarium fuisse Eccle-
siæ assensum, ab eo tempore, quo contractus ad Sacramenti
dignitatem evectus est.

7. Ibidem num. 6. cùm dixisset, *Principum eam fuisse mentem,*
ut nihil sibi licere putarent in eos Canones, qui editi fuissent à Conciliis Oecu-
menicis; quia Oecumenicorum Conciliorum Canonibus ni-
mium tribuisse sibi videbatur, conditionem statim adjecit,
nempè si Canones fuissent Edicto publicè recepti. Sed quid si Edictum
receptionis Edicto contrario revocetur. An Canones Edicto
recepti, an Edictum receptionem revocans, prævalebit?

8. Tertius Marcæ liber ad Libertates Ecclesiæ Gallicanæ
descendit, in quo, sicut & in secundo, licet modò in unam,
modò in alteram partem declinet, ut neutram offendere vi-
deatur; eò tamen tanquam ad ultimum scopum pervenit,
ut persuadere conetur nullam esse summi Pontificis autori-
tatem in Ecclesiam Gallicanam, nisi Gallia, & præcipuè
Rex consentiat. Nam postquàm in tribus ultimis capitibus li-
bri 2. acceptationem omninò necessariam esse, ut lex obli-
get, probare enixus est in 3. libro capite 15. num. 4. ac-
ceptationem illam docet etiam esse necessariam, ut à Canoni-
bus recedatur, & summi Pontificis dispensationes valeant.
At verò, inquit, si status publicus, aut recepta in Regno jura laedantur,
amplectenda est sententia eorum, qui in universum dispensationes sine justa cau-
sa indultas, invalidas esse censent. Quod verum esse in speciem, quam tracta
hac collectione demonstratur. Vel dispensationes illa sine legitima, & justa cau-
sa concedantur, & hoc casu nulla dicenda sunt, propter ea, quæ superius al-
lata

lata sunt argumenta. Sed quid si dispensatio in se iusta fit, Ecclesiae tamen Gallicanae usui non conveniat? Tunc non solum iniusta, sed & invalida erit, eam ipsam ratione ex ejus Autoris mente. Prosequitur enim, *Vel probabili quadam ratione nituntur, respectu ejus habito, cui conceduntur; sed usui recepto in Ecclesia Gallicana repugnant, quo certa quadam regula e Canonibus & Decretis Pontificum petita, ita firmata sunt, ut juxta legum illarum naturalem conditionem perpetua apud nos esse debeant: hoc casu dispensatio carebit iusta causa, quod attinet ad statum publicum Ecclesiae Gallicanae, atque ideo nulla erit. Ne quis autem arbitretur, hoc provenire ex sola rerum utilitate, non autem ex voluntate pendere, adjungit; Praecipue cum dispensandi ratio in his negotiorum articulis, recepta non fuerit consuetudine aliqua. Ut enim lex Ecclesiastica debet usu recipi; ita & dispensatio illius legis debet usu probari. At, inquit, ratio & justitia regula erunt ejus, vel legum, vel dispensationum acceptationis. Commoditate metiendam esse pluribus in locis tradit in hoc libro 3. Nam capite 6. num. 5. Enim vero, inquit, in Gallia quod ad disciplinam attinet, Decretalium Constitutis locum datus, cum bona Romanorum Pontificum venia, quae nostris rebus, & utilitati publica accomodata sunt. Quatenus Ecclesia Gallicana commodis expedit. Et lib. 4. cap. 1. num. 1. quatenus Ecclesiae Gallicanae commodis expedit ut pro rerum ac temporum conditionibus, summi Pontificis Rescriptis juris rigor aliquando temperetur. Et lib. 2. cap. 16. num. 6. jam relato; Legem Ecclesiasticam minus commodam pro non scripta esse habendam.*

9. Nec in hoc dissimilis est apud Gallos Conciliorum Oecumenicorum, ac summorum Pontificum conditio, ut testatur Autor lib. 3. cap. 7. num. 1. his verbis; *Libertates perinde tuemur, si de Concilio generalis novis Decretis, ac si de Romani Pontificis constitutionibus agatur. Nec ad firmitatem illarum libertatum requiritur (si Marcae credimus) ut Concilii generalis Decreto nitantur. Quin etiam subjungit; Receptos mores & consuetudines Ecclesiae Gallicanae nostro usui commodis adeo retinemus, ut etsi Canone Concilii generalis destituamur, quo illa firmata sint, tamen ab iis nobis discedendum esse non censuamus. Omnia firmitas! quae, licet Canone Concilii generalis destituta, a nullo potest Concilio Oecumenico, a nullo Pontifice concuti!*

10. In quarto libro agit de legum executione, quae hodie per appellationes ab abusu procurari dicitur ex parte Principum,

688 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
pum, sed de his appellationibus dicemus libro sequenti. Por-
rò Marca in hoc libro, sicut in aliis, quamvis exempla usur-
patæ jurisdictionis Ecclesiasticæ non nihil temperare videatur,
eò tamen semper redit, ut de consensu Principum omnia geri
velit, ipsosque ita Canonum custodes constituat, ut ferè Do-
minos esse infinuet.

11. Capite primo num. 1. monet, quæcumque apud veteres
Principes in causis olim viguerunt, locum apud Gallos habe-
re non posse, hinc tamen usum fori hodiernum confirmat;
ut scilicet stent immota, quæ in usu sunt in Gallia, satisque
sit, si in cæteris rebus, utpotè iniquioribus, antiquos non
imitetur. Antiqui enim, v. g. Imperatores, ut refert ibidem
num. 6. *Disturbationem, quæ vacantem Ecclesiam redderet, sui arbitrii esse
putabant. At verò, ut subjungit pœnam illam expulsionis, cum vacatione
Episcopatus hodie irrogare non possunt Principes.* Quidni etiam hodie,
si olim? Citiùs enim provideretur à Rege Christianissimo Ec-
clesiis vacantibus, nec tamdiu Archiepiscopo caruisset Pari-
siensis, si expectandus non fuisset consensus Eminentissimi
Cardinalis Retzii, ut illi præficeretur Illustrissimus Petrus de
Marca. Nonnè vox illa, *hodie*, potestatem illam olim penes
Principes fuisse indicat? si ad jus Regium pertinebat, desue-
tudine sopiri, sed non extingui potuit. Vide quàm facile
subverti possint, quæ Marca Ecclesiæ reservat, si stent aliæ
illius sententiæ.

12. Prætermitto quamplurima, quæ in iisdem libris confu-
tatione, vel saltem examine indigerent, quia licet ad argu-
mentum nostrum pertinere videantur, minùs tamen afferunt
detrimenti; e. g. 3. capp. 10. 11. & 12. immensa ferè beneficia
Ecclesiæ Romanæ à Regibus Francorum collata fuisse con-
tendit Marca, quorum tamen pars magna multis dubia est,
ab aliis falsa omninò judicatur, licet Reges Christianissimos
olim de Ecclesiâ Romana, & de summis Pontificibus optimè
meritos fuisse nemo possit negare. Verùm quoniam eò tendit
hæc beneficiorum commemoratio, ut quæ in Gallia contra jus
commune aguntur, privilegio Ecclesiastico fulciantur: ego
Ecclesiæ Gallicanæ nec debitæ gloriæ, nec veris privilegiis
invideo, dummodò, quod unum mihi cordi est, prætextu
liberalitatis aut libertatis debita summo Pontifici obedientia
non

non negetur, miserrima servitus non inducatur, neque potestas Ecclesiastica opprimatur à sæculari.

13. Dum placet Ecclesiæ suos Benefactores aliquo privilegio insignire, id ego servitutum, aut potestatis sæcularis abusum non ausim appellare, præsertim cum hinc alii ad similia erga Christi sponsam officia incitentur. *Non est*, inquit Marca lib. 3. cap. 10. num. 8. jam supra relato, *cur ceteri Principes nobis invident, benigniorem erga Reges nostros Romana Sedis remissionem. Certent nobiscum liberalitate, tunc integrum illis erit de privilegiis quoque nobiscum certare.* Sed viderint Galli ne gloriam à Majoribus ad se propagatam denigrent, si quæ illi generosè, ac sine ulla spe retributionis ab hominibus consequendæ, præstiterunt, ipsi hodie sibi persolvi velint; ne pro beneficiis temporalibus collatis, jura spiritualia longè pretiosiora postulent, aut per vim usurpent; neve privilegiis se tueantur, quæ nunquam extiterint. Sanè ex utriusque juris dispositione frustra allegantur, quæ non exhibentur.

14. Circa secundum tomum non immoror: tum quia ex iis, quæ continet, plurima jam aliâ occasione discussa sunt; tum quia, ut supra insinuavi, non dubito, quin si Autor diutiùs vixisset, multa fuisset immutaturus; tum denique quia summa quatuor illorum librorum argumenta egregiè sunt ab aliis v. g. Joanne David, Christiano Lupo, Emanuele Schelstrate tractata. Quæ in 5. de Legatis continentur, eò præsertim spectant, ut sine consensu Regio nihil in Gallia moliantur, de quo in capitulis præcedentibus dictum est occasione Petri Puteani. Circa librum 6. qui est de Conciliis pauca dicemus capite sequenti: nam pleraque ad praxim modernam non attinent. Quæ in 7. & etiam initio 4. de judiciis Ecclesiasticis, præcipuè de Episcoporum depositionibus perperam ab Autore scripta sunt, valde impugnavit prædictus Joannes David Doctor Parisiensis integro volumine. Quæ autem in 8. de Regalia disputata sunt, abundè illustrata fuerunt, editis tum Latinè, tum Italicè, tum Gallicè scriptis. Plura continet liber 4. Ecclesiasticæ jurisdictioni ac veræ illius libertati infesta, quæ nos aliquantò diutiùs distinebunt.